

Učení sv. Ignatia Antiochijského (Bohonosce) o Církvi

Sv. Ignatios Bohonosce (Theoforos), episkop antiochijský byl žákem svatých apoštolů; spolu se sv. Polykarpem naslouchal sv. Janu Evangelistovi (Eusebios), byl učedníkem ap. Petra (Řehoř Vel.). Antiochijským biskupem byl ustanoven sv. Pavlem (dle apošt. konst.) nebo sv. Petrem (Jan Zlat.). Po Petrovi byl druhým nebo třetím biskupem Antiochie.

Podle dávného podání byl právě on tím dítkem, které stavěl Pán Ježíš za příklad apoštolům, když se přeli o prvenství (Mat 18,4 a dál; viz např. Metafrast).

V rámci pronásledování křesťanů byl spolu se dvěma dalšími duchovními zatčen a s deseti vojáky (které pro jejich krutost a surovost nazývá leopardy) deportován a s mnoha zastávkami dopraven do Říma. Na této cestě ho při zastávkách navštívili křesťané z blízkých měst a jejich církevní představení. Za císaře Trajána podstoupil mučednickou smrt v Římě, kde byl rozsápán šelmami v aréně (v roce 105 – 115).

Pravoslavná církev oslavuje výročí zesnutí sv. Ignatia 20. prosince (2. ledna). Jeho ostatky jsou chovány v Antiochijské církvi ve veliké úctě.

„Nic není lepší, než pokoj v Církvi.“

Ignatios Efezským

(Úryvky z listu)

Jako napodobitelé Boží, povolání k životu v Krvi Boha, dovedli jste bratrský skutek do zdárného konce. Když jste slyšeli, že mne vezou ze Syrie (Antiochie) spoutaného pro společné jméno a společnou naději, doufajícího pro vaše modlitby dojet do Říma a tam moci zápasit se šelmy, abych se tak směl stát opravdu učedníkem, pospíšili jste si, abyste mne uviděli. Celé vaše shromáždění jsem tedy ve jménu Božím přijal v osobě Onesima, v lásce nevypravitelného, vašeho episkopa, kterému podle Ježíše Krista přeji, abyste ho milovali a abyste mu všichni byli podobní. Požehnaný ten, který vám dal, abyste byli hodni mít takového episkopa. (1)

Chci se z vás stále radovat, budu-li hoden. Náleží se ve všem oslavovat Ježíše Krista, který vás oslavil, abyste byli dokonalí v jedné poslušnosti, poddání episkopovi a presbyteriu a ve všem posvěcení. (2)

Předejdu vás napomenutím, abyste byli jednotni ve smýšlení Božím¹. Neboť i Ježíš Kristus, náš neodlučitel-ný život, je sám smýšlením Otce, a stejně i všichni episkopové, ustanovení po všech krajích, jsou ve smýšlení Ježíše Krista. (3)

A tak je třeba, abyste se spojili ve smýšlení episkopovu, což také děláte. Vaše ctihodné presbyterium, hodné Boha, je s episkopem v jednotě jako struny s kytarou. Proto vaše jednomyslnost a souzvuk v lásce zpívají o Ježíši

---

1 Ve vůli Boží

Kristu. ... Jedním hlasem zpívejte skrze Ježíše Krista Otci, aby vám naslouchal a z vašich dobrých činů poznal, že jste údy jeho Syna. Je tedy dobré, abyste vždy byli v dokonalé jednotě, abyste se také vždy podíleli na Bohu. (4)

Oč šťastnější mi připadáte vy, spojení tak, jako Církev s Ježíšem Kristem a jako Ježíš Kristus s Otcem, aby všechno souznělo v jednotě! Nikdo ať se nemýlí: kdo není uvnitř oltáře², připravuje se o chléb Boží. A má-li modlitba jednoho či druhého takovou sílu, což teprve modlitba episkopa s celou (místní) církví? Kdo tedy do shromáždění nechodí, už se vyvyšuje nad jiné a tím sám sebe odsuzuje. Neboť je psáno: „Pyšným se Bůh protiví.“³ Přičiňujme se tedy, abychom se neprotivili episkopovi a byli tak poddáni Bohu. (5)

Když někdo vidí, že episkop mlčí⁴, tím větší má mít k němu úctu; neboť každého, koho hospodář poslal na své hospodářství, máme přijímat jako toho, kdo ho poslal. Je tedy jasné, že na episkopa máme pohlížet jako na samého Pána. (6)

Někteří lstivě nosívají jeho jméno⁵, ale jinak jednají Boha nehodně; těm se vyhýbejte jako šelmám. Jsou to vztekli psi, kteří zákeřně koušou. Dávejte si na ně pozor, sotva se dají uzdravit. (7)

Nikdo ať vás nesvádí, a sami se nenechte – jste celí Boží. Neboť dokud se u vás nezahnízdil žádný svár, který by

---

2 Oltářem se myslí eucharistické církevní společenství; být „v oltáři“ znamená být v jednotě s místní církví (pravoslavnou farností), mít účast na jejím shromáždění kolem oltáře a na její Eucharistii.

3 Přísl 3,34; Jak 4,6; 1.Petr 5,5

4 Přejde mlčením, co by mohl kárat

5 Tj. nazývají se křesťany

vás mohl trápit, žijete podle Boha. Život bych za vás obětoval ... Lidé těla⁶ nemohou jednat duchovně, lidé ducha (zase nemohou jednat) tělesně; tak jako věřící nemůže jednat v nevěře a nevěřící ve víře, ale i co děláte v těle, je duchovní. Všechno čiňte v Ježíši Kristu. (8)

Dozvěděl jsem se, že k vám přišli někteří odtamtud se špatným učením; že jste je nenechali u vás zasévat, zapali jste si uši, abyste nepřijímali jejich setbu. Jste kameny Otcova chrámu, připravené pro stavbu Boha Otce, zvedané do výšky strojem Ježíše Krista, což je kříž, a za lano vám slouží Svatý Duch. Vaše víra je vám průvodce vzhůru a láska je cesta, která vede k Bohu. Jste všichni společně na cestě, nesete Boha a chrám, Krista a svatost, a jste ozdobeni vším, co je v přikázáních Ježíše Krista... (9)

A také za jiné lidi se modlete bez ustání, protože je naděje, že se obrátí a budou činit pokání, aby došli k Bohu. Dejte jim příležitost, aby se aspoň z vašich skutků poučili. K jejich hněvu buďte mírní, k jejich vychloubání pokorní, na jejich rouhání vy se modlete, na jejich omyly vy buďte pevní ve víře... (10)

Snažte se tedy častěji se scházet ke vzdávání díků (k eucharistii) a k jeho slávě. Neboť když se budete často shromažďovat, zhrouť se moc satanova a jednota vaší víry zlomí jeho hrozbu. Není nad pokoj, jenž ruší všechny boj... (13)

Nemylte se, bratří moji, kdo rozvracejí domovy, nedostanou podíl na Království Božím. Když lidé těla, kteří to či-

---

6 Tělesní lidé – tj. smýšlející tělesně

ní, zemřou⁷, čím spíše ti, kteří špatným učením kazí víru Boží, za niž byl Ježíš Kristus ukřižován? Takový je poskvrněn a půjde do ohně nehasitelného a stejně tak i ten, kdo ho poslouchá. (16)

Proto si Pán nechal pomazat hlavu myrem⁸, aby Církvi vdechl neporušitelnost. Nenechte se pomazat smrdutým učením knížete tohoto věku, aby vás neodvedl od života, který vás čeká, do zajetí. Proč nejsme všichni moudří, když jsme dostali poznání od Boha, což je Ježíš Kristus? Proč pošetile hyneme a zneuznáváme dar, který Pán pravdivě poslal? (17)

Můj duch se pokořuje před křížem, který je pro nevěřící pohoršení, ale pro nás spása a věčný život. Kdo je moudrý? Kde je odpůrce? Kde je chlouba těch, které považují za chytré? (18)

Dopřeje-li mi Ježíš Kristus ... chci vám ve druhé knížce napsat více... Zvláště kdyby mi Pán zjevil, že jste se všichni ve společné milosti sešli, v jedné víře a v Ježíši Kristu, který je podle těla z rodu Davidova, syn člověka a syn Boží, abyste poslouchali episkopa a presbytery v nerozdílné mysli, lámali jeden chléb, který je lékem nesmrtelnosti, protilátkou, abychom neumřeli, ale vždy žili v Ježíši Kristu. (20)

---

7 Myslí se patrně duchovní smrt

8 Myrrhou, vonným vzácným olejem

Ignatios Magneským

(Úryvky z listu)

Vyznamenán nejvznešenějším jménem, které nosím v těchto okovech, chválím církev a vyprošuji jim sjednocení těla i ducha Ježíše Krista, který je navždy náš život, a sjednocení ve víře a lásce, kterou nic nepřevyšuje, a nejvíce sjednocení s Ježíšem a Otcem. Tak vydržíme všechny útoky vládce tohoto věku, vyhneme se jim, a tak Boha dosáhneme. (1)

...Diákonu Zotikovi, kterého obdivuji, protože je poddán episkopovi jako milosti Boží a sboru presbyterů jako zákonu Ježíše Krista. (2)

Viděl jsem u vašich svatých presbyterů, ... že se episkopovi podřizují jako moudří v Bohu, ale ne jemu, nýbrž Otci Ježíše Krista, episkopovi všech. Ke cti toho, který nás miluje, náleží se tedy poslouchat bez jakéhokoliv pokrytectví; neboť to bys neklamal episkopa, kterého vidíš, ale podváděl bys toho neviditelného – a to není věc proti člověku, ale proti Bohu, který vidí skryté. (3)

Sluší se tedy nejen nazývat se křesťanem, ale také jím být; jako někteří sice o episkopovi mluví, ale všechno dělají bez něho. Nezdá se mi, že by měli dobré svědomí, protože se nescházejí pravidelně podle přikázání. (4)

Napomínám vás, abyste se ve svornosti Boží všechno snažili dělat pod vedením episkopa na místě Božím a presbyterů na místě sboru apoštolů a diákonů, mně nejdražších, kterým je svěřena služba Ježíše Krista, který jest u Otce od věků a na konci se zjeví. Přijměte tedy všichni stejný Boží mrav a ctěte se navzájem. Nikdo ať

nepohlíží na svého bližního podle těla, ale milujte se vždycky navzájem v Ježíši Kristu. Nic nebuď mezi vámi, co by vás mohlo rozdělit, ale buďte v jednotě s episkopem a těmi, kdo předsedají jako vzor a nepomíjející naučení. (6)

Jako tedy Pán neučinil nic bez Otce, s nímž byl v jednotě, ani sám ani skrze apoštoly, tak ani vy nic nedělejte bez episkopa a presbyterů. Nepokoušejte se něco dobrého předvést na vlastní pěst, ale scházejte se pohromadě k jedné modlitbě, jednomu vzývání, v jedné mysli, jedné naději a lásce, v dokonalé radosti, což je Ježíš Kristus, nad něhož nic není. Všichni se shromažďujte jako do jednoho chrámu Božího, jako do jednoho oltáře, k jednomu Ježíši Kristu, který od jednoho Otce vychází, u jednoho byl a k němu šel. (7)

Nedejte se svést jiným učením, ani starými bájemi, které nejsou k ničemu. Žijeme-li až dodnes podle židovství⁹, stvrzujeme, že jsme nepřijali milost. Neboť Božští proroci žili podle Krista, a proto také byli pronásledováni, prodchnuti jeho milostí, aby nevěřící byli zcela přesvědčeni, že je jeden Bůh, který sám sebe zjevil skrze Ježíše Krista, svého Syna, který je jeho slovem... (8)

Ti, kteří byli zvyklí žít ve starých skutcích, přešli k nové naději, nedrží už sobotu, ale žijí podle dne Páně¹⁰. ... Když jsme se stali jeho učedníky, naučme se podle křesťanství žít. Překonejme tedy ten starý kvas, který zastaral a zkysl, a proměňte se v nový kvas, kterým je Ježíš

---

9 Židovstvím zde musíme chápat nejen starozákonní duchovní sféru, nýbrž i vnějškovost či povrchnost nebo formalismus, což je nesprávná víra.

10 Tj. neděle

Kristus. Osolte se v něm, aby se ve vás nic nekazilo, protože zápach by vás usvědčil. Je nesmyslné mluvit o Ježíši Kristu a řídit se podle židovství¹¹. Křesťanství neuvěřilo v židovství, ale židovství v křesťanství¹², v němž se shromažďují všichni¹³, kdo uvěřili. (9)

Snažte se upevnit v učeních Páně a apoštolů, aby všechno, co děláte, prospívalo tělu i duchu, víře a lásce, v Synu a Otci a v Duchu na počátku a na konci, s vaším nejctihodnějším episkopem a s hodně uvitým věncem vašeho presbyteria a bohumilých diákonů. Buďte poddáni episkopovi a sobě navzájem, jako Ježíš Kristus v těle svému Otci a apoštolé Kristu i Otci i Duchu, pro sjednocení tělesné i duchovní. (13)

Ignatios Trallským

(Úryvky z listu)

Když se podřizujete episkopovi jako Ježíši Kristu, zdá se mi, že nežijete podle lidí, ale podle Ježíše Krista, který za nás umřel, abychom věřice v jeho smrt, své smrti unikli. Je tedy nutné, jak ostatně činíte, abyste bez episkopa nic nečinili, ale podřizovali se i presbyterům jako apoštolům Ježíše Krista, naší naděje, v níž ať vždycky zůstáváme. Sluší se také, aby se diákoní, kteří jsou služebníky tajem-

---

11 Mj. se návratem (byť částečným) od křesťanství k židovství míní – upínat se k vnějšímu na úkor pozornosti k vnitřnímu.

12 Převaha blahodati nad zákonem, duchovního nad tělesným a vnitřního nad vnějším

13 Všechny národy

ství¹⁴ Ježíše Krista, v každém ohledu všem líbili. Neboť nejsou diákonové (služebníky) jídla a pití, ale diákonové Církve Boží. Mají se tedy vyhýbat nařčení z něčeho špatného jako ohni. (2)

Všichni ať také ctí diákonové jako Ježíše Krista, stejně jako episkopa, který je obrazem Otce, a presbytery jako radu Boží a sbor apoštolů. Bez nich se nemůže říkat „Církev“. V tom, jak jsem přesvědčen, smýšlíte stejně. Neboť výraz vaší lásky jsem dostal a mám u sebe ve vašem episkopovi – už jeho vystupování je velké poučení a mírnost je jeho silou; myslím, že i bezbožník ho ctí. (3)

Já také, ač jsem v poutech, mohu nahlížet nebeské věci, hierarchie andělů a postavení (nebeských) mocností, věci viditelné i neviditelné, ale nemohu už být kvůli tomu učedníkem, neboť mnohé nám chybí... (5)

Napomínám vás tedy, nikoliv já, ale láska Ježíše Krista: živte se jen křesťanským pokrmem, jiným bylinám se vyhýbejte, totiž bludům. Kdo si do nich přimíchávají Ježíše Krista, aby byli věrohodnější, jako kdyby podávali smrtelný jed v sladkém sirupu, takže kdo to neví, sám sáhne po smrti, přiváben zhoubnou sladkostí. (6)

Dávejte si tedy na ně pozor. Tak se stane, když nezpychnete a nedáte se odtrhnout od Boha Ježíše Krista a od episkopa a od příkazů apoštolských. Kdo je ve společenství oltáře¹⁵, je čistý; kdo je mimo, není čistý – kdo něco činí bez episkopa, bez presbyterů a diákonů, ten není ve svědomí čistý. (7)

Chci vás, milovaní, varovat, protože už dopředu vidím

---

14 Svatých Tajin

15 Dosl. uvnitř oltáře, v oltáři

osidla ďáblova. Vy se však přidržujte mírnosti, nechávejte se obnovit ve víře, která je tělo Páně, a v lásce, která je krev Ježíše Krista. Nikdo z vás ať proti bližnímu nic nemá. Nedávejte pohanům příležitost, aby se kvůli několika nemoudrým rouhali celé obci v Bohu. „Běda tomu, pro jehož ničemnost se někdo rouhá Mému jménu.“¹⁶ (8)

Vyhýbejte se tedy těm špatným výhonkům, které nesou smrtonosné plody; kdo z nich okusí, zemře na to. Neboť ti lidé nejsou ze štěpnice Otcovy. Kdyby byli, ukázali by se jako větve Kříže a jejich ovoce by bylo neporušitelné. On svým utrpením a Křížem zve vás, své údy. Neboť hlava se nemůže narodit bez údů, když Bůh slibuje sjednocení, kterým je on sám. (11)

Zůstávejte ve svornosti a ve společné modlitbě. Každý z vás – a zejména presbyteri – má posilovat episkopa ke cti Otce, Ježíše Krista a apoštolů. Přál bych si, abyste mne v lásce poslouchali, abych se tím, co jsem napsal, nestal svědkem proti vám. (12)

Budte silní v Ježíši Kristu, poddáni episkopovi jako příkázáním a stejně i sboru presbyterů. A jeden druhého milujte nerozděleným srdcem. (13)

Ignatios Římanům

(Úryvky z listu) ¹⁷

Jenom mi vyprošujte sílu uvnitř i navenek, abych nejenom mluvil, ale také chtěl, abych byl nejenom křesťanem nazýván, ale také shledán. Když totiž budu shledán, budu moci být nazýván věřícím i tehdy, až už mne svět nevidí. Nic, co je vidět, není dobré. Neboť i náš Bůh Ježíš Kristus, co je u Otce, více se nezjevuje¹⁸. Křesťanství není věc přesvědčování, ale velikosti, když ho svět nenávidí. (3)

Ignatios Filadelfským

(Úryvky z listu)

Ignatios ... církvi obdarované a upevněné v Boží svornosti, která se nerozdílně raduje v utrpení našeho Pána

-
- 17** Tento list vyvrací římsko-katolické učení o římském papeži jakožto údajném představiteli a vůdci celé Církve – prý už od dob svatých apoštolů. Z toho Ignatiova dopisu je totiž zjevné, že vůbec nezná ani jméno římského biskupa. Píše římské církvi, ale ani se o římském papeži nezmiňuje, nepozdravuje ho apod. Prosí křesťany v Římě o modlitby za jeho osiřelou církev, kde je nyní biskupem místo něho sám Bůh – na římského papeže při tom nemyslí (to je naprosto přesvědčivé svědectví o prvokřesťanském uspořádání Církve). Římským křesťanům v dopise radí, napomíná je, poučuje – koná svoji pastýřskou povinnost, ale o jejich biskupovi se vůbec nezmiňuje; jistě to není kvůli tomu, že by chtěl vstupovat do církevní správy jeho římské obce; prostě ho nezná a nepovažuje ho za hierarchicky významnějšího, než je jakýkoliv jiný biskup.
- 18** Kristus, poté co vystoupil k Otci, není už vidět.

a z jeho z mrtvých vstání má plnou jistotu víry a hojnost milosti. Zdravím vás skrze krev Ježíše Krista, která je věčnou a stálou radostí, zejména těm, kdo jsou v jednotě¹⁹ s episkopem a jeho presbytery a diákonu, ustanovenými podle vůle Ježíše Krista, které podle své vůle také upevnil ve stálosti svým Svatým Duchem.

Poznal jsem, že tento episkop svou službu, která je pro obec, nemá od sebe, ani od lidí, ani pro ctižádost, ale z lásky Boha Otce a Pána Ježíše Krista. Žasnul jsem nad jeho mírností, jak mlčky platí víc, než prázdní mluvkové. Souzní s příkázáními jako kytara se strunami. (1)

Jako děti světla pravdy vyhýbejte se rozdělení a špatným naukám; kde je pastýř, tam ho jako ovce následujte, neboť mnoho hodnověrných vlků chytá ty, kdo běží k Bohu, ale vaše jednota jim neposkytne místa. (2)

Zdržujte se škodlivých bylin, které nepěstuje Ježíš Kristus, protože nejsou z Otcova šlechtění; neříkám to proto, že bych mezi vámi našel rozdělení, vy jste čistí. Kdo jsou Boží a Ježíše Krista, jsou s episkopem; a kdo činili pokání a vrátili se k jednotě Církve, i ti budou Boží a budou žít podle Ježíše Krista. Nemylte se, bratří moji, kdo následuje odštěpence, nezdědí Království Boží; kdo se pohybuje v jiném smýšlení, neshoduje se s utrpením (Kristovým). (3)

Snažte se tedy užívat jediné Eucharistie, neboť jedno je tělo Pána našeho Ježíše Krista, a jeden nápoj (kalich) na sjednocení jeho krve, jeden oltář, tak jako jeden episkop spolu se sborem presbyterů a diákonů, mých spolulůžebníků; a tak cokoliv činíte, číňte podle Boha. (4)

---

19 Myslí se nikoliv pouhá názorová shoda, ale svatá církevní jednota.

Vaše modlitba mne dohotoví, abych ... dosáhl cíle, utíkáje se k evangeliu jako tělu Ježíšovu a k apoštolům jako sboru presbyterů Církve. (5)

Kdyby vám někdo kázal židovství, neposlouchejte ho. ... Utíkejte tedy před úskoky a nástrahami vládce tohoto věku, abyste stísnění jeho uvažováním nakonec neosláblí v lásce, ale buďte všichni pohromadě s nerozděleným srdcem. (6)

Ikdyž mne někteří podle těla chtěli oklamat, duch, který je od Boha, se oklamat nedá. ... Křičel jsem, mluvil silným hlasem, hlasem Božím: Poslouchejte episkopa a presbytery i diákonů! Totiž Duch mi oznámil a řekl toto: Bez episkopa nic nečiňte, své tělo opatrujte jako chrám Boží, jednotu milujte, roztržkám se vyhýbejte a staňte se napodobiteli svého Otce. (7)

Já jsem tedy své vykonal jako člověk jednotou pověřený. A kde je rozdělení a hněv, tam Bůh nepřebývá. Všem, kteří činí pokání, Pán odpustí, pokud se obrátí k jednotě Boží a k radě episkopově²⁰. (8)

Ignatios Smyrenským

(Úryvky z listu)

Oslavuji Ježíše Krista Boha, který vám dal takovou moudrost, poznal jsem totiž, že setrváváte v nepohnuté víře, jakoby přibiti ke kříži Pána Ježíše Krista tělem i duchem, a upevnění v lásce krví Kristovou, naplnění vírou v Pána našeho ... (1)

---

20 Poradní sbor episkopa, nebo prostě společenství s episkopem

Předem vás varuji před dravci v lidské podobě, které nemáte nejen přijímat, ale pokud možno ani se s nimi setkávat. Jen modlit se za ně můžete, pokud by se nějak obrátili, což je velmi těžké; ale moc nad tím má Ježíš Kristus, náš pravý život. (4)

Je jejich nevěrná jména se mi ani nechtělo vypisovat a na mou věru, že na ně už nevzpomenu, dokud by se neobrátili k utrpení, které je naším vzkříšením. (5)

Nikdo ať se nemýlí: sami nebešťané, sláva andělů a vládcové viditelní i neviditelní, neuvěřili v krev Kristovu, budou také souzeni. ... Nikdo ať se nehonosí svým postavením – všechno je víra a láska, které nic nepřevyšuje. Ti, kdo smýšlejí jinak o milosti Ježíše Krista, která k nám přišla, považujte za odpůrce vůle Boží. Na (bratrské) lásce jim nezáleží ... (6)

Vyhýbají se Eucharistii i modlitbě, protože nevyznávají, že Eucharistie je tělo Spasitele našeho Ježíše Krista, které trpělo za naše hříchy a které Otec ve své dobrotě vzkřísil. Kdo tedy odporuje daru Božímu, pro svoji svárliivost zemře. Raději kdyby se obrátili k lásce²¹, aby byli také vzkříšeni. Takovým tedy je třeba se vyhýbat a nemluvit o nich ani v soukromí ani ve shromáždění, a obracet se k prorokům a zejména k evangeliu, v němž se nám ukazuje utrpení a dovršuje vzkříšení. Ale před rozkoly utíkejte, to je počátek zla. (7)

Všichni se přidržujte episkopa, jako Ježíš Kristus Otce, a presbyterů jako apoštolského sboru. Diákonů ctěte jako příkázání Boží. Bez episkopa ať nikdo nedělá nic, co by se týkalo církve. Za platnou považujte takovou eucharistii,

---

21 Shromáždění lásky, agapé, společné bohoslužebné shromáždění

kteřou slaví episkop nebo někdo, komu to on povolil. Kdekoli se episkop objeví, tam ať jsou všichni, tak jako kdekoliv je Ježíš Kristus, tam je obecná²² Církev. Není dovoleno bez episkopa ani slavit večeři lásky²³, ale to, co on usoudí, bude se i Bohu líbit, aby všechno, co se činí, mělo pevný základ a bylo platné. (8)

Vůbec je krásné vystrízlivět a protože máme dosud čas, obrátit se k Bohu. Je krásné ctít Boha i episkopa. Kdo ctí episkopa, toho ctí Bůh; kdo něco činí potají před episkopem, slouží ďáblu. (9)

Ignatios Polykarpovi

(Úryvky z listu)

Ignatios, jinak Theoforos, Polykarpovi, episkopu církve smyrenské, jehož episkopem je Bůh Otec a Pán Ježíš Kristus, plnou milost.

Napomínám tě skrze milost, v níž jsem oblečen, abys stále usilovněji závodil a všechny napomínal, aby byli spase-ni. ... Starej se o jednotu, nad niž nic lepšího není. Všechny snášej, jako tebe snáší Pán; všem v lásce odpouš-těj ... Modlitbě se věnuj neustále, pros větší porozumění, než máš, bdi neúnavným duchem. S každým jednotlivě mluv v souladu s Bohem, snášej nemoci všech jako dobrý zápasník. Kde je víc námahy, tam je i větší odměna. (1)

Budeš-li milovat dobré učedníky, z toho ti chvála nevze-jde; spíš si s mírností podrobuj nakažené ... Proto jsi tě-

---

22 Katolická

23 Dosl. konat lásku (myslí se tím konání jakéhokoliv církevního shromáždění).

lesný i duchovní, abys vlídně jednal se vším, co se ti objeví před očima ... (2)

Lidmi, kteří se zdají být silně věřící, ale učí jiné věci, se nenech vyvést z míry. Stůj pevně jako kovadlina, do které buší. Na velkého zápasníka se sluší, aby byl zabit a zvítězil. Hlavně máme všechno snášet kvůli Bohu, aby i on snášel nás. Usiluj víc než usiluješ. (3)

Nezanedbávej vdovy; po našem Pánu ty se o ně starej. Nic ať se (v církvi) neděje bez tvé vůle a ty nic nedělej bez Boha. ... Buď vytrvalý. Shromáždění ať jsou co nejčastěji, každého jmenovitě zvi. (4.)

Čarodějnictví se vyhýbej, spíše o tom mluv v kázání. Sestrám mým domlouvej, aby milovaly Pána a spokojovaly se se svými muži tělesně i duchovně. Podobně i mým bratřím přikazuj ve jménu Ježíše Krista, aby milovali své manželky, jako Pán miluje Církev. Kdo dokáže vytrvat ve zdrženlivosti ke cti těla Páně, ať tak žije bez vychloubání. Kdyby se vychloubal, zhyne, a kdyby se vyvyšoval nad episkopa, bude zahuben. Ženich a nevěsta se mají brát se souhlasem episkopa, aby to byl sňatek podle Pána a ne podle chtivosti. Všechno ať se děje ke cti Boží. (5)

Na episkopa dbejte, aby Bůh dbal na vás. Dávám se jako výkupné za všechny, kdo jsou podřízeni episkopovi, presbyterům, diákonům ... Společně se namáhejte, společně bojujte, společně ať se scházíte, společně cítíte, společně usínáte a společně vstáváte jako Boží hospodáři, Boží rodina, Boží služebníci. Hleďte se zalíbit tomu, pro koho bojujete a od koho dostáváte odměnu; nikdo z vás ať se nestane zběhem. Váš křest ať drží jako brnění, víra jako přilba, láska jako oštěp, trpělivost jako zbroj. Vaše úspory ať jsou dobré skutky ... (6)

Přeji vám, abyste byli vždycky v Bohu našem Ježíši Kristu, zůstali v něm v jednotě Boží a episkopově. (8)

Doslov – shrnutí

O Církvi

Do té míry, do jaké je pro naši spásu naprosto nutný skutečný, tělesný a historický Kristus, do té míry se tato naše spása uskutečňuje v konkrétním a viditelném společenství – Církvi. **Toto konkrétní společenství je založeno na apoštolech samotným Pánem.** Od těch dob Církve nepřestala existovat a její existence je neoddělitelná od křesťanství; nikdo tedy nemůže (právoplatně) říci, že zakládá Církve. Do Církve je možno vstoupit, z Církve je možno odejít, ale nelze zakládat Církve, protože ona neustále existuje a svou existencí přejde do věčnosti.

Bible o tom praví: „Nikdo nemůže položit základ jiný mimo ten, který položen jest, a tím jest Ježíš Kristus.“ (1. Kor 3,11)

Církve je už ve Skutcích apoštolských vyjadřována slovy „*epi to avto*“ – „na jedno místo“. Tento terminus technicus používal i sv. Ignatios: „Povyšuje se a už odsoudil sám sebe, kdo nechodí do shromáždění (*epi to avto*)“ (Ef 5,3; Magn 7,1). Myslí se tím eucharistické shromáždění a právě skrze ně se uskutečňuje na daném místě plnost Církve. Církve se uskutečňuje, stává se Církví tehdy, kdy se její členové scházejí spolu pro společné dílo (= liturgie). Být křesťanem (= být součástí Církve) znamenalo mj. i shromažďovat se fyzicky na konkrétním místě a vy-

tvářet tak nejzákladnější podmínku pro konání Církve jakožto shromáždění (sboru, ekklesia).

Jako dílo naší spásy je od Boha, tak Církev je prostředím spásy, „je požehnaná velikostí skrze plnost Boha Otce, před věky předurčená, aby stále byla zde, nezměněně sjednocena k trvalé slávě a vyvolená opravdovým utrpením podle vůle Otce a Ježíše Krista, našeho Boha“ (Efez – úvod). Struktura Církve je od Boha, podobně i služebníci Církve jsou povoláni Bohem, bez nich se Církev nemůže jmenovat Církví (Tral 3,1).

Proto mají být věřící neoddělitelně spojeni s Bohem, s episkopem církve a s apoštolskými ustanoveními, které oni přijali od Boha prostřednictvím Krista. Na tomto principu je budována každá místní církev, která je na konkrétním místě jediná a nenahraditelná. Duplicita církví vzniká jen oddělením jistého počtu věřících od pravé Církve, takže z těchto církví opět pouze jedna plní své spasitelné poslání a jen její existence je na tomto místě oprávněná a může být historicky i teologicky zdůvodněna a dokázána. (Pružinský Š., Patrologie I.)

Z toho můžeme vyvodit starokřesťanskou pravdu – slouží-li se na jednom místě dvě eucharistie ve dvou společenstvích, které nejsou spolu v plné jednotě, pak jen jedna eucharistie z těch dvou může být pravou Eucharistií.

„Jestliže má někdo nějaké cizí společenství, není ve společenství s utrpením Kristovým.“ (Filad 3,3) „Neboť je jen jedno Tělo našeho Pána Ježíše Krista a jeden kalich v jednotě Jeho Krve. Jeden je obětní oltář jako jeden episkop s presbyteriem a diákony...“ (4,1)

Episkop – správce – o eucharistii

„Episkopská služba byla (tehdy) zaměřená na správu konkrétní církevní obce (farnosti), na konání Eucharistie...“ (Pružinský Š., Patrologie I., str. 286)

Úloha episkopa je sv. Ignatijem popsána následujícími slovy: **„Bez episkopa nikdo nechť nekoná nic z církevních věcí. Jen ta večeře Páně je správná (pravá), kterou slouží episkop anebo někdo, komu to dovolil.“** (Smyr 8)

„Episkop tedy nese odpovědnost za všechno, co se děje v církevní obci (místní církvi), především však za svatou Eucharistii. Až později v důsledku historického vývoje ztráty prvotního chápání povahy episkopátu, stal se biskup administrátorem vícero církevních obcí. Při dnešním uspořádání církevních obcí tuto (tj. episkopskou) službu vykonává kněz s výjimkou některých úkonů (např. chirotonie).“ (Pružinský Š., Patrologie I., str. 287)

O episkopovi píše sv. Ignatios, že každého svého věřícího má „znát podle jména“ (episkopu Polykarpovi). Z toho je zjevné, že má na mysli pastýře církevní obce (farnosti), čili faráře, který vede místní eucharistické shromáždění, dohlíží (podle pokynu sv. Ignatia) např., aby manželství bylo podle řádu Církve atd.

Kde je biskup, tam je i katolická Církev

„Kde se objeví episkop, tam nechť je i celek Církve (Boží lid). Jako tam kde je Kristus Ježíš, tam je i všeobecná (katolická) Církev.“ (Smyr 8) (V tomto textu se poprvé v ději-

nách křesťanství objevuje výraz „*katholiki ekklesia*“; tento termín neměl zeměpisný smysl, ale vyjadřoval plnost Církve). Katolická podstata Církve se může realizovat i ve shromáždění dvou až třech lidí. Závisí to na tom, s jakým cílem se shromáždili. Aby se shromáždění stalo Církví, je k tomu nutná přítomnost Ježíše Krista, v tomto případě jeho živého obrazu – episkopa. **„Proto bez episkopa není dovoleno ani křtít ani večeři Páně vysluhovat. Co on schválí, to je milé i Bohu, aby všechno, co se koná, bylo jisté a spolehlivé.“** (Smyr 8) Katolicita – sborovost se uskutečňuje v každé církevní obci (farnosti), v každé místní (pravoslavné) církvi.

Rozkol (schisma)

Někteří heretici a rozkolníci nechtějí přistupovat k večeři Páně a chodit do zákonného (právoplatného) církevního shromáždění, kvůli tomu, že hereticky nevěří na blahodatnou proměnu chleba a vína na Tělo a Krev Páně: „Všimněte si těch, kteří jinak učí o blahodati Ježíše Krista, která k nám přichází ... Vyhýbají se večeři Páně a modlitbě (s námi), protože nevyznávají, že večeře Páně je Tělem našeho Spasitele Ježíše Krista, které trpělo za naše hříchy a které Otec dobrotivě vzkřísil. Protiví se Božímu daru a ve svých hádkách umírají. Bylo by pro ně užitečné, aby se zúčastňovali večeře Páně, aby i oni vstali z mrtvých.“ (Smyr 7,1) Nejde zde však jen o ty heretiky, kteří nevěří v to, že Eucharistie je skutečným Tělem Kristovým. Lze mít za to, že platí o opak – tedy ten, kdo z rozkolnických důvodů se programově zdržuje účasti na večeři Páně, která je právoplatným a zákonným způsobem na daném místě vykonávaná (i když slovně tvrdí, že uznává blahodatnost těchto svatých Tajin), jakoby tímto

svým skutkem vlastně vyznával pravý opak – že nevěří v blahodaň Svatého Ducha a sám se zařazuje mezi heretiky, kteří neuznávají eucharistickou proměnu předložených darů chleba a vína. „Kdo popírá reálnost Kristova Těla v Jeho Osobě i v Eucharistii, ten už se nemůže podílet na duchovním životě Církve, nemůže být živým chrámem Svatého Ducha a nositelem Boha.“ (Pružinský Š., Patrologie I., str. 283)

Pojmy **jednota Církve a Eucharistie jsou neoddělitelné**, neboť Církev má eucharistickou povahu – projevuje sebe jako Církev především při Eucharistii, neboť tehdy je celá shromážděna na konkrétním místě (epi to avto) jako Boží lid. Do této jednoty jsou pojeti i nepřítomní (z omluvitelných, vážných příčin), nemocní, cestující členové i celý svět. (Dle – Pružinský Š., Patrologie I., str. 283)

Prostřednictvím účasti na Těle a Krvi Páně se stáváme údy Božího Syna, údy jeho svaté Církve (Ef 4,2), kameny Otcova chrámu (Ef 9). Kvůli tomu, že Eucharistie je neadekvátnějším vyjádřením jednoty Církve a příslušnosti k Církvi, vyzývá sv. Ignatios věřící, aby co nejčastěji přistupovali k Božské večeři Páně a k oslavování, neboť tím se ničí všechny nepřátelské síly. (Ef 13,1) „Usilujte požívat jednu večeři Páně. Neboť je jen jedno Tělo našeho Pána Ježíše Krista a jeden kalich v jednotě jeho Krve.“ (Filad 4) Na konkrétním místě může být jenom jedna Církev se společnou Eucharistií pro všechny, kteří žijí na tomto místě jakožto údy Těla Církve.

Přebývání v jednotě s Církví je základem jednoty s Kristem a s Otcem nebeským (Ef 4,3). „Proto ať se nikdo nemýlí. Když někdo není v oltáři, nedostává Boží chléb ... Povyšuje se a odsoudil už sám sebe ten, kdo nechodí do

shromáždění.“ (5,1–3; viz evang. Jan, kap. 6) Kdo je mimo (místní) eucharistické shromáždění, není v Církvi, a platí zde zásada „mimo Církev není spasení.“ (Pružinský Š., Patrologie I., str. 292)

Doslov: o církevní jednotě

Víra v Církev je součástí pravoslavného dogmatu.

Viz základní dogmatický text – Niceo-cařihradský symbol pravoslavné víry: ... (Věřím) „i v jednu, svatou, obecnou (tj. katolickou) a apoštolskou Církev.“ Jednota je tedy jednou ze tří základních vlastností Kristovy „jedné Církev“. Tato jednota Kristova mystického Těla není neviditelnou jednotou neviditelné Církev, ale konkrétně se projevuje zde v pozemské Církvi.

O jediné Církvi řekl Pán Ježíš: „Já jsem ten dobrý pastýř... A mám i jiné ovce, kteréž nejsou z tohoto ovčince. I tyť musím přivésti... A budeť jedno stádo a jeden pastýř“ (Jan 10,14–16). Tímto pastýřem mínil sebe sama. (Katechismus, čl. 403)

Vlastnosti Církev tedy jsou: jednota, svatost, obecnost (tj. katolicita) a apoštolskost.

Tři projevy jednoty Církev: jednota episkopátu, jednota ve svatých Tajinách, jednota v kanonické praxi. V rámci eparchie musí být všichni pravoslavní křesťané v jednotě s eparchiálním biskupem, což se projevuje úctou, poslušností a společným svatým přijímáním s biskupem. Eparchiální biskup musí být skrze hlavu místní církev napojen na jednotu světového pravoslavného episkopátu. Skrze jednotu se svým (místně příslušným

a ostatním pravoslavným episkopátem uznávaným) eparchiálním biskupem je tudíž každý pravoslavný křesťan duchovně spojen s celou světovou pravoslavnou Církví, jejíž katolicita je skrze toto spojení plně přítomna na každé farnosti.

Jednota Církve – vnitřní místní i světová – spočívá dle Pravoslavného katechismu (čl. 405) v tom,

- že její údové příslušejí k Pánu Ježíši jako ke své společné hlavě, s níž společně tvoří jednotné tělo,
- že vyznávají jedno učení (tj. jednu pravoslavnou víru),
- že jsou posvěcováni jedním Duchem Svatým, přijímajíce tytéž Tajiny (a zároveň se společnou účastí na Tajinách projevuje jednota),
- že zachovávají týž společný řád (posv. kánony).

Duch svatý Církve obdařuje a vede různými hierarchickými a charismatickými dary. Díky nim uskutečňuje a zachovává Kristovo přikázání lásky, pokory a sebezapření. Tak může konat své poslání a hlásat Boží království, jehož je sama počátek.

»Ó pokoro! Ó vznešenosti! Kedarový svatostánku, Boží svatyně; pozemský příbytku, nebeský královský paláci; blátivá chatrč, královský sále; smrtelné tělo, světelný chrám; smetí pro pyšné, ale nevěsto Kristova! Jsi snědá, ale krásná, jeruzalémská dcero: i když tě hyzdí námaha a bolest dlouhého vyhnanství, nicméně tě kráší nebeská krása.«

Takové společenství lidí s Bohem skrze lásku, která „nikdy nazanikne“ (1 Kor 13,8) je v církvi cílem, k němuž směřuje všechno, co se v ní děje a koná.

Kristus v církvi uskutečňuje a zjevuje své vlastní tajemství jako cíl Božího plánu: „přivést všechno ... k jednotě

v Kristu“. (Ef 1,10) Nejednota působí proti tomuto Božímu plánu.

V rukou Kristových je Církev „prostředkem, aby se vykoupení týkalo všech“, „všeobecnou Tajinou spásy“, skrze kterou Kristus „zjevuje a zároveň uskutečňuje tajemství Boží lásky vůči lidem“. Je dílem Boží lásky k lidstvu, aby byl z celého lidského pokolení vytvořen jediný Boží lid, který bude součástí jednoho Kristova Těla a z něho se zbudoval jediný chrám Ducha svatého.

Vše, co se děje v Církvi, směřuje k překonání rozdělení a k uskutečnění sjednocení.

Bible hlásá, že Církev je Kristovým Tělem a On je její jedinou hlavou. (Efez 1, 22–23) Není křesťanství mimo Církev, protože názvem „křesťan“ se jmenuje člen Církve. (Pravoslavný katechismus, čl. 332)

Boha poznáváme skrze Církev. Církev je obrazem Božské Trojice. Jednota Trojice je předobrazem pro jednotu Církve. Skrze eklesiologii získáváme klíč k theologii.

„Před rozkoly utíkejte, to je počátek všeho zla“
(Smyr 7,2).

Pravoslavná církevní obec v Jihlava, 2001—24